

Yttrande över ”Ökad kvalitet i lärarutbildningen och flera lärare i skolan” (U2021/00301)

Sammanfattning

UHR lämnar främst synpunkter på de delar av förslagen i betänkandet som berör myndighetens områden. Det rör framförallt försöksverksamheten med den nya kompletterande pedagogiska utbildningen, samordningen av utbildningen samt de nya förslagen som omfattar svenska som andraspråk och modersmål.

- UHR anser att det är omöjligt att ta fram nya föreskrifter (om vilka huvudområden inom huvudområdesgrupper som ger behörighet till den nya kompletterande pedagogiska utbildningen) i tid till antagningsprocessen till utbildningar som ska påbörjas i januari 2022.
- UHR anser att tidsramen är väldigt snäv om UHR skulle bli tilldelad uppdraget att samordna den nya kompletterande pedagogiska utbildningen.
- UHR anser att ett lärosäte som redan idag erbjuder kompletterande pedagogisk utbildning är bättre rustat att bedriva samordningen.
- UHR tillstyrker förslaget om att vi tilldelas informationsuppdraget om den nya kompletterande pedagogiska utbildningen.
- UHR anser att det finns en risk att personer med utländsk generell examen kan få svårighet att antas till den nya kompletterande pedagogiska utbildningen.
- UHR bedömer det som omöjligt att ta fram föreskrifter för särskild behörighet i modersmål i tid till utbildningar som ska påbörjas i januari 2022.
- UHR anser det som nödvändigt att föreskrifter tas fram i samråd med de lärosäten som ger utbildningen i fråga.

UHR har även lämnat kommentarer på delar av förslagen, under övriga synpunkter, som inte direkt påverkar myndigheten men som vi anser är av vikt.

Förslag: 7.2 En försöksverksamhet med kortare kompletterande pedagogisk utbildning för personer med en tidigare examen.

Universitets- och högskolerådet ska få meddela föreskrifter om när ett huvudområde får anses relevant för att ingå i en huvudområdesgrupp. Samtliga författningsförslag föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021 (sid 120 – 121).

UHRs bedömning är att det inte är möjligt att ta fram nya föreskrifter om vilka huvudområden inom huvudområdesgrupper som ger behörighet till den nya KPU:n i tid till antagningsprocessen till utbildningar som ska påbörjas i januari 2022.

Utbildning som ska påbörjas i januari 2022 ingår i normalfallet i antagningsomgången för vårtermin. Antagning inför en vårtermin öppnar för anmälan den 15 september. För att lärosäten ska kunna vara klara med sitt utbildningsutbud fram till dess behöver föreskrifter finnas på plats i god tid innan, för att ge tid till lokala beslut och för att presumtiva sökanden ska få information.

Nya föreskrifter skulle kräva ett grundligt utredningsarbete i samråd med bland annat lärosäten och UKÄ. Förslag om nya föreskrifter ska sedan genomgå ett remissförfarande där berörda instanser ges tid att lämna synpunkter på förslaget. I normalfallet tar en ändring i en befintlig föreskrift upp till sex månader från uppstart till beslut och ikraftträdande. En helt ny föreskrift kräver ytterligare tid, främst i utredningsskedet.

Förutsatt att beslut om bemyndigande fattas under våren 2021 bedömer UHR att föreskrifter kan tas fram som tidigast till utbildning som påbörjas i september 2022. För att kunna utföra arbetet på ett kvalitativt sätt behöver myndigheten ett särskilt uppdrag och utredningstid för ett sådant genomförande.

Förslag: 7.2 En försöksverksamhet med kortare kompletterande pedagogisk utbildning för personer med en tidigare examen.

Kraven om särskild behörighet till utbildningen ska inte anses uppfyllda för en sökande med utländsk examen (sid 121).

Vad avser utlåtande över generell examen är det viktigt att framhålla att utlåtandet inte är utformat för att ge den information som efterfrågas i förslaget ovan. Av utlåtandet framgår jämförelse med svensk examensnivå samt *inriktningen* av utbildningen, såsom exempelvis: *Utbildningen är inriktad mot biologi*. Omfattningen av de ingående studierna och huvudområde

framgår alltså inte. Av den anledningen vill UHR framhålla att det finns risk för att sökande med utländsk generell examen kan missgynnas av det liggande förslaget.

Förslag: 7.5 Regeringen ska besluta vilka lärosäten som ska få i uppdrag att anordna den nya kompletterande pedagogiska utbildningen.

Av förslaget framgår att den nya kompletterande utbildningen ska startas redan vårterminen 2022 och att UHR nämns som en lämplig myndighet för att samordna verksamheten.

- UHR anser att det är omöjligt att få till stånd den samordnande verksamheten i tid till vårterminen 2022.
- UHR anser att ett lärosäte som redan idag erbjuder kompletterande pedagogisk utbildning vore ett bättre alternativ att bedriva samordningen.

Däremot bör UHR vara med i den del som gäller eventuell justering vad gäller behörighetsgivande examina, oavsett vem som tilldelas rollen som samordnare.

URH har inga invändningar till förslaget om informationsuppdraget angående den nya utbildningen. Vi anser det som rimligt att vi får detta uppdrag eftersom vi idag redan har utarbetade kanaler för information om vägar till förskolläraryrket och läraryrket.

Förslag: 9 En mer flexibel grundlärarexamen som omfattar svenska som andraspråk och modersmål

Förslag: 9.2 Nya bestämmelser om utökad behörighet och tillträde till studier i ämnet modersmål

I utredningen anges att UHR till utbildning som leder till ämneslärarexamen i undervisningsämnet modersmål har föreskrivit om behörighet i modersmål 2. UHR vill förtydliga att den föreskrivna behörigheten i språk för utbildning som leder till ämneslärarexamen i modersmål är formulerad som modersmål 2 *eller motsvarande kunskaper*. En formulering som har syftat till att förtydliga att en vidare bedömning av den sökandes förkunskaper alltid ska göras.

Exempelvis kan en sådan bedömning av den sökandes motsvarande kunskaper innefatta "en svensk medborgare som har vuxit upp och gått hela sin skolgång i ett land utanför Sverige", förutsatt att personen i fråga kan uppvisa att den har godkända betyg, från tex gymnasieskola, i det språk som ansökan gäller.

Om kravet på språket som modersmål tas bort vill UHR fortsatt understryka vikten av att det ersättande behörighetskravet utgår från kunskaper som är helt nödvändiga för utbildningen. UHR förutsätter att uppdraget innebär att

UHR fortsatt ska föreskriva om de kunskaper som krävs och att frågan om hur dessa kunskaper ska dokumenteras hanteras genom lärosätens tillämpningsbeslut.

UHR bedömer att det heller inte i det här fallet är möjligt att ta fram föreskrifter för utbildning som påbörjas i januari 2022. Utbildning som ska påbörjas i januari 2022 ingår i normalfallet i antagningsomgången för vårtermin. Antagning inför en vårtermin öppnar för anmälan den 15 september. För att lärosäten ska kunna vara klara med sitt utbildningsutbud fram till dess behöver föreskrifter finnas på plats i god tid innan, för att ge tid till lokala beslut och för att presumtiva sökanden ska få information.

Nya föreskrifter behöver tas fram tillsammans med de lärosäten som ger utbildningen. Förutsatt att beslut fattas under våren 2021 bedömer UHR att föreskrifter kan tas fram som tidigast till utbildning som påbörjas i september 2022.

Övriga synpunkter

- **UHR anser att det är problematiskt att det internationella perspektivet saknas i utredningen.** Tidigare utredningar om lärarutbildningen har redovisat uppfattningen att det internationella inslaget i lärarutbildningen måste stärkas på alla nivåer och utgöra en del av de förväntade lärandemålen. Internationaliseringen i utbildningen är inte enbart viktig för att möjliggöra för studenter att delta i utbytesstudier eller utlandspraktik utan det handlar även om att bidra till ökad kvalitet i utbildningen. Därför är det bekymmersamt att förslaget om ökad kvalitet i lärarutbildningen nu helt saknar referenser till det internationella perspektivet. Det är också problematiskt att det inte finns en konsekvensanalys som visar vilken påverkan förslagen som ska leda till ökad kvalitet i lärarutbildningen har på utbildningarnas möjlighet till internationalisering.
- **Eventuella negativa konsekvenser av den nya kompletterande pedagogiska utbildningen.** UHR anser att det är positivt att erbjuda fler vägar in till yrket men ser en risk i att erbjuda en väg till läraryrket som i så pass stor utsträckning skiljer sig från de innehållsmässiga krav som ställs i den "reguljära" lärarutbildningen. Det riskerar att leda till att färre söker sig till en lärarutbildning som börjar på grundnivå, för att istället välja den kortare vägen. Att erbjuda en förkortad och innehållsmässigt mindre krävande väg till läraryrket befarar UHR på sikt kan få en negativ inverkas på statusen på läraryrket.

I det regeringsuppdrag UHR fick att utreda krav på betyg C i undervisningsämnena som särskild behörighet lyftes att höjda

behörighetskrav i undervisningsämne skulle kunna leda till att studenter, istället för att söka ämneslärarutbildning, söker kurser i ämnesstudier för att senare söka sig till KPU. Att erbjuda en KPU där kraven på den utbildningsvetenskapliga kärnan och VFU:n är kortare än i den reguljära lärarutbildningen skulle ytterligare förstärka den konsekvensen.

- **Förslagen i förhållande till EU-rätten.** Förslagen innebär ändringar i kvalifikationskraven för läraryrkena. UHR vill påpeka att ändringarna i förslaget är föremål för inre marknadsstest enligt förordning (2020:757) om proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer. Ändringarna ska även anmälas i enlighet med 9 kap. 1§ förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Generellt sett omfattas samtliga bestämmelser i nationella lagar och andra författningar som begränsar tillträdet till, eller utövandet av ett reglerat yrke av reglerna om proportionalitetsprövning. Möjlighet till undantag kan finnas för sådana bestämmelser som inte begränsar tillträde till, eller utövande av reglerade yrken, däribland redaktionella ändringar, tekniska anpassningar till innehållet i utbildningar eller modernisering av bestämmelser om utbildning. Ett sådant undantag måste dock alltid tolkas snävt.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av vikarierande generaldirektör Maria Linna Angestav, i närvaro av avdelningschef Lars Petersson efter föredragning av Sofia Fargo Westling.

Maria Linna Angestav

Beslutet är på grund av rådande situation med coronaviruset inte signerat.